

תפארת ראדזין

יוצא לאור על ידי מרכז מוסדות חסידי ראדזין
 בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
 ב"ה גיליון פרשת תזריע תשפ"ד

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר מהרא"י זצלה"ה

וְרָאָה הַכֹּהֵן... וְהֵנִיחַ לֹא-הֶפֶךְ הַנֶּגַע אֶת-עֵינָיו (יג, נה)

מהו לשון "לא הֶפֶךְ הַנֶּגַע אֶת-עֵינָיו"?

אפשר לבאר הדבר כך:

ב"זוהר הקדוש"¹ מבואר, כי אדם המענג את השבת כראוי, אזי אותיות ע-נ-ג נעמדות להן כסדרן ומייצרות את המלה "ענג" – ואלו כאשר אינו מענג את השבת כראוי לה, אזי מתהפך סדר האותיות לתיבת "נגע" חלילה.

כך מובא ב"ספר יצירה"²:

"אין 'בטובה' למעלה 'מעונג' – ואין 'ברעה' למטה 'מנגע'!"

ועניינו מבואר על פי "זוהר הקדוש" הנזכר.

והנה החילוק בסדר האותיות בין תיבת "נגע" לתיבת "ענג" הריהו מתבטא בכך, שבתיבת "נגע" האות "עייך" ניצבת בסופה, ואלו בתיבת "ענג" האות "עייך" מצויה בתחילתה. מיקומה של אות "עייך" בתיבה, הינו אפוא קובע במהותה של התיבה – לשבט או לחסד.

עובדה זו מצביעה על כוחו הנשגב של 'המענג את שבת'. כשאיש ישראל מענג את השבת כראוי בבחינת "כל מקדש שביעי כראוי לו" והינו נזוהר בדרשת חז"ל

¹ פרשת פקודי.

² פרק ב, משנה ד.

על הפסוק 'מִמְצוֹא חֶפְצֶךָ וְדַבַּר דְּבָרֶיךָ'³ – שלא יהיה דיבורך של שבת כדיבורך של חול!⁴ והוא עוסק בשבת בדברי תורה ובאמירת שירות ותשבחות, הרי מלבד עצם קדושת השבת, הוא ניצול בכך מחטאי הלשון, ואז תיבת "נגע" מתהפכת ונעשה הימנה "ענג!" ובזאת הוא גם מתקן הדיבורים הלא טובים שלו מימות החול ומקדשם בקודש.

זהו שמדגיש הכתוב במאמרו:

"וראה הכהן את הנגע" שהוא נותר בגדר 'נגע' – "והנה לא הפך הנגע את עינו" היינו שאות "עיין" שבה (= "עינו") טרם נהפכה מסוף התיבה לתחילתה, ועודנה אפוא בבחינת "נגע" ולא "ענג"!!

ויש להוסיף, שנגעי הלשון הרי באים כידוע בעטיו של 'עין רעה' של אדם בחברו, היינו שמביט בו בעין שלילית או מקנא בהליכותיו ובהצלחתו. אבל אילו יהפוך האדם את 'עינו' להביט על חברו בעין טובה, ממילא יסתלקו נגעי הצרעת מן האדם ואז יקוים בו 'וְהָיָה נֶרְפָא נֶגַע־הַצֶּרַעַת מִן־הַצָּרוּעַ'⁵!

%%%%%%%%%

לקט אמרים מספרי רבותינו הקדושים זי"ע

מאיזביצא ראדזין

אִשָּׁה פִּי תִזְרִיעַ, וַיִּלְדָּה זָכָר (יב, ב)

לכאורה די שיאמר הכתוב "אשה כי תלד זכר" וגם: מהו שינוי הלשון הפסוק מלשון "עתיד" ללשון "עבר": "פִּי תִזְרִיעַ" – לשון עתיד "וַיִּלְדָּה" – לשון עבר?? מסביר רבנו "מי השלוח" זצ"ל:

"אִשָּׁה פִּי תִזְרִיעַ" – רומז אל "השתדלות" שבאה מצד האדם על ידי מעשיו. "וַיִּלְדָּה זָכָר" – זוהי כבר הישועה המגיעה אחר כך משמים, ללא יד אנוש באמצע.

³ ישעיה נח, יג.

⁴ שבת קיג, א.

⁵ ויקרא יד, ג.

ללמדנו בא הכתוב, לבל יחשוב אדם, כי הישועה שנושע בה לבסוף הגיעה אליו בעת, הודות למעשיו שגרמו לה שתבוא. לא בני: אלא הישועה הינה שמימית, ועומדת היא במקומה וממתנת לאדם עוד מזמן 'ראשית' עד שתגיע אליה שעת הכושר המיועדת לכך. על האדם מוטל כמובן לעשות את שלו, ולצפות לישועה שתבוא ולמעשיו כי יישאו פרי. אולם בעת שמגיעה הישועה – מן השמים היא באמת באה, מן המוכן עבורו מלכתחילה! זוהי אותה ישועה שציפתה לאדם מתחילת העניין. שכן אלמלא הייתה התשועה מוכנה מכבר עבור האדם – אף מעשיו בעניין לא היו מועילים בכלום.

לאור זאת, שמא יעלה בדעתנו לשאול:

אם כן, מדוע נוהג השם יתברך עם האדם באופן שיצטרך להמתין עד בוש לבוא הישועה המיוחלת?? אם הישועה מוכנה עבור האדם מלכתחילה, למה על האדם להתייגע ולהימרט מתוך תוחלת ממושכה, כאשר משמים ניתן להושיעו מיד מכוח הישועה הממתנת עבורו??

התשובה לכך היא:

למרות כי ה"ישועה" מוכנה לאדם כאמור, אך לעתים זקוק האדם מקודם לביורור מסוים בתשוקתו. אי לכך, הקב"ה החפיץ בתשועת האדם, פועל שהישועה תבוא באופן שלב האדם תחילה יכיר בחסרונו ויבין שרק השי"ת יכול למלא חסרונו. כאשר עקב זאת לב האדם נמלא השתוקקות וצעקה פנימית, ורק אז שולח השי"ת את הישועה המיוחלת המוכנה עבורו, שכן מעתה ליבו נעשה מזוכך והינו זכאי לישועה באמצעות תקוותו ויגיע כפיו.

אי לכך, אף שנדמה לאדם כי אורו יתברך נסתר ונעלם הימנו, ופעמים שאינו מאמין כלל כי יזכה לישועה, אכן לבסוף תשוקה זו היא ש"מולידה" את הישועה, שמחכה עבורו מראש מקדם. או אז נוכח האדם לראות כי אף בעידן הקודם בעת שנדמה היה אצלו כי "רחוק מישועתי" – היה זה בעצם הסתר מכוון, ולמעשה כבר אז ציפתה עבורו הישועה משמים, אותה ישועה שזכה בה לבסוף.

וזוהו שרומז הכתוב:

"אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ" הרמז למעשיו של האדם והשתדלותו בהווה – אזי "וַיֵּלְדָה זָכָר" מלשון עבר, כלומר: לאחר מעשה מתברר לפני האדם, כי הישועה וההצלחה שהגיעה אליו לבסוף, הגיעה לו "מן המוכן" עבורו "מראש מקדם"!

(מי השלוח)

אִשָּׁה פִּי תִזְרִיעַ וַיִּלְדָּה זָכָר... [יב, ב]

בגמרא⁶ מבואר, כי "שלושה שותפים הן באדם: הקב"ה, ואביו, ואימו".

ולכאורה נשאלת השאלה:

כיצד בכלל שייך לערוך "השוואה" בין חלק אביו ואימו ביצירת אדם כביכול, לבין "חלק הקב"ה" ביצירה זו? הן 'חלק אביו ואימו' ביצירה כה זעום ומבוטל הינו, לעומת חלק העליון האחראי למכלול יצירת האדם והפחת נשמת חיים בקרבו כמאמר "אֱלֹהֵי נְשָׁמָה שֶׁנִּתְּתָ בִּי...??"

אומר על כך רבנו בעל "מי השלוח":

"מוסר השכל" יש בזאת לאדם. שכן לעתים יאמר האדם בנפשו: "מה כוחי ומה גבורתי" לפעול מעשים טובים ומועילים בעולם הזה?? וכי "מה אני ומה חיי" עד שאוכל להוציא לפועל עניינים נכבדים, בהתחשב במגבלות כוחי כבשר ודם מחד ובכוח "יצר הרע" שמפריע על כל צעד ושעל – מאיך??

התשובה לאדם הינה:

אמת ונכון שראוי לאדם להכיר במגבלות כוחו כמאמר⁷ "מָה אָנוּ, מָה חַיֵּינוּ, מָה חֲסִדֵּנוּ מָה צְדִיקוֹתֵינוּ, מָה יְשׁוּעָתֵנוּ, מָה פְּחֹנוּ, מָה גְבוּרָתֵנוּ??" אכן כך נאה ויאה לו לאדם, שיכיר באפסיות כוחו כביכול מול 'אינסוף' כוחו של הבורא-יתברך.

אך מאיך עלינו לזכור, שאין הקב"ה דורש מעמנו רק זאת שנמלא חלקנו בהשלמת הבריאה, בבחינת מאמר החכם "כֹּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכַחֲךָ – עֲשֵׂה"⁸! ואז השם יתברך 'יברר' את מעשינו וישלים אותם כראוי, עד שיעמדו על קומתם ובצביונם. לפי שכך הוא רצון הקב"ה, שהאדם מצדו יפתח פתח 'כחודו של מחט' ואז השם יתברך יפתח לו פתח 'כפתחו של אולם'. ולא זו בלבד, אלא שהבורא כרחמיו וכרוב חסדיו זוקף הכול לזכות האדם, אף את חלק 'ההשלמה' כביכול שמילא עבורו, מחשיב השם יתברך לאדם כאילו עשה הכול בעצמו, מאחר שמצדו הוא תרם לעניין כמידת יכולתו.

וזוהו שמדגיש הכתוב "אִשָּׁה פִּי תִזְרִיעַ", היינו: למרות שפעולת האדם בבריאה הינה זעומה ביותר ועומדת רק בבחינת "תִזְרִיעַ" ואין בכוחה לחולל דברים של

⁶ קידושין ל, ב. נדה לא, א.

⁷ מסכת סופרים, תפלת השחר.

⁸ קהלת ט, י.

ממש, מכל מקום מדרך הקב"ה 'להשלים' את מעשה האדם עד כי "וַיִּלְדָּה זָכָר"⁹ שהינה מאורע שיא ביצירה, והשם יתברך מיחס את כל הפעולה לאדם כאלו פעל הכול במעשי ידיו.

(מי השלוח)

*

אַשֶׁה פִּי תִזְרִיעַ וַיִּלְדָּה זָכָר..

אמר רב שמלאי: כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה וחיה ועוף במעשה בראשית, כך תורתו נתפרשה אחר תורת בהמה וחיה ועוף.

(ויקרא רבה, יד-א; רש"י)

אם זכה אדם, אומרים לו אתה קדמת לכל מעשה בראשית. ואם לאו, אומרים לו, יתוש קדמך, שלשול קדמך.

(מדרש שם, ובבראשית רבה פרשה יד)

מה הכוונה באמירה לאדם 'יתוש קדמך'? ואם כנים הדברים כפי שהינם, אזי למה אומרים זאת לאדם רק באם לא זכה?

מאיר בזאת מרן "בית יעקב":

בעצם, הרי גם לחיות ולעופות ולמיני היצורים בעולם יש תכונות וכוחות חיוביים שונים, שמהם אף ניתן לאדם ללמוד ולהחכים כמאמר הגמרא? 'אלמלא לא ניתנה תורה היינו למדים צניעות מחתול וגזל מנמלה, ועריות מיונה, ודרך ארץ מתרנגול!' ומה יתרון אפוא לאדם על פני כל אלה?

אלא שעיקר היתרון לאדם, שכן בעוד הבהמות והחיות אין להן בחירה כידוע, ולכן התכונות השונות קבועות בנפשן בצורה מוחלטת ללא כל אפשרות תזוזה אפילו במקום המצריך תכונה אחרת והנהגה שונה - הרי 'אדם' לעומתן הינו יצור מפואר ובעל בחירה, שיודע לכוון כל התנהגותו כפי רצון שמים ושכל שנטע ה' בקרבו. הלכך בריאת האדם חשובה לאין ערוך על פני כל בעלי החיים, והוא מהווה 'פאר היצירה' ותכלית הבריאה. זוהי גם הסיבה שהאדם נברא בסוף לאחר כל מעשה בראשית, לפי שמקודם נבראו הכוחות בחיות בצורה גולמית, ורק לסיום נברא האדם, שיודע לאחד השימוש בכוחות כולם באופן המושכל.

⁹ עירובין ק, ב.

והנה, כל זאת במעלת אדם הינו נכון בעת שהינו משתמש אכן בצורה מושכלת במידות ובתכונות נפשו כפי רצון שמים, והוא בוחר בטוב על שום שהוא טוב, ורק במקום שהינו אכן טוב. אולם באם אדם משתמש במידותיו 'בצורה גולמית' ואינו משקיע כלל עבודה בהתנהגותו לכוון אותה כרצון בוראו – אזי בעצם כל כוחותיו לשווא הם, שהרי כל מידה ומידה שבו ניתן למצוא כדוגמתה בבעלי החיים השונים, ואף בעוצמות חזקות פי כמה וכמה משניתן למצוא באדם עצמו!

זהו אפוא שאומרים לאדם: באם זכה, אזי בריאתו קודמת במעלה לכל מעשה בראשית, שכן כל תכונה ומידה שבו מחושבת כפי רצון השמים והוא מעלה במעשיו את הבריאה כולה. אולם באם לא זכה והוא הולך אחר תאוות ליבו, אזי אף תכונת החיוביות שבו אין להן ערך בפני בעלי החיים שהרי 'יתוש קדמך' ו'שלוש קדמך' בכל אלה הכוחות באופן העולה על כוחותיך כביכול, ואין לך אפוא שום מעלה עליהם רק אדרבה, הם קודמים ועולים על 'מעלותיך' שלך.

(בית יעקב, אות טז)

*

**וְטֹמְאָה שְׁבַעַת יָמִים... וְאִם-נִקְבָּה תֵּלֵד, וְטֹמְאָה שְׁבַעַת יָמִים
כְּנִדְתָּהּ.. [יב - ב, ה]**

לכאורה הכיצד ניתן להבין עניין זה של "טומאת יולדת" – הן מושג "טומאה" הינו מצביע לכאורה על פחיתות וגירעון שיש בעניין, כדוגמת טומאת מת או טומאת מצורע שהן מצבים פחותים באדם, ואלו לידת זכר או נקבה הרי הינה מהעניינים הנעלים והנשגבים שבבריאה שעליו מצווה האדם בלשון "פְּרוּ וּרְבוּ"¹⁰ והיא מעניקה חיים לעולם והמשך לשרשרת הדורות – הכיצד אפוא נכנס בזאת עניין "טומאה"?

מאיר רבנו "מי השלוח" זי"ע:

משל למה הדבר דומה?

לאדם הקרב ובא לפני מלך, ושוטח בפניו בקשה חשובה ונכבדה, כשאת בקשתו הינו מגיש לפני המלך על גבי נייר גרוע ומחוק.

הנה, למרות שכהוגן ביקש הלה ואף המלך נענה לבקשתו, ומעניק לו את מבוקשו – מכל מקום המלך מצווה לייסרו בגין העובדה שהגיש את בקשתו בפני

¹⁰ בראשית א, כח.

הוד מלכותו על גבי נייר גרוע ומחוק שאינו לכבודו של מלך, ואף אינו עומד כראוי ביחס אל המבוקש הנכבד.

כן הדבר בעניינינו.

לידת זכר או נקבה, הינן מבטאות אומנם ערך של "חיים" שהינו בעל משמעות עמוקה לדורות עולם. אולם כגודל ערכה של משאלת החיים, הרי לעומתה פעולת האדם לתכלית זו מגיעה ממקום פחות כביכול, מנקודה של "עולם הזה" החומרי ומתפיסת צמצום הדעת, שאינה בהתאם לערך המענק הנצחי ששמו "חיים". ולמרות שהדבר אינו מסור בידי אדם, אין בכך כדי לגרוע ממידת הפחיתות שבהגעת קדושת החיים על בסיס לבוש נמוך מצד האדם – כבדוגמת המשל.

זוהי הסיבה – לפי "מי השלוח" – לחלות "טומאת יולדת" לרגל לידת זכר או נקבה. לפי שמעשה הלידה מגיע ממקום נמוך כאמור, המנוגד ליקרת ערך החיים שנצמח ממנה – הלכך נכרכת 'לידה' זו בירידת 'טומאה' על האישה היולדת, בעת קבלת החיים החדשים מידי הבורא.

מטומאה זאת צריכה אישה היולדת להיטהר, ועליה מחויבת היא לשב "בדמי טהרה".

[מי השלוח]

רבנו בעל "בית יעקב" אף מוסיף על הדברים:

אלמלי הייתה כוונת האדם בהעמדת תולדות זכה ונקייה לשם שמים, היה הדבר בגדר בלתי אפשרי שיימשך ממעשיו אלו עניין של צער, כדוגמת הצער שיש בעיבור ובייסורי הלידה שכרוכה בהם העמדת תולדות באדם. שכן ממעשה שהינו זך ונקי בתכלית, אי אפשר שתימשך הימנו תוצאה הכרוכה בצער לעושהו!¹¹

ומאחר שבמציאות עיבור ולידה כרוכים הם בצער, בהכרח שקיים פגם כלשהו בכוונת האדם, והוא שגורם לחלות "טומאת יולדת" בלידת זכר או נקבה.

(בית יעקב, אות כ"ב)

¹¹ אפשר שלכן קללת "בעצב תלדי בנים" נאמרה לחווה רק לאחר חטא אדם הראשון שאכלה מעץ הדעת, שאז חל הפגם הראשון במעשי האדם, ומכוח זאת יצירת האדם נכרכת מעתה בצער העיבור והלידה.

ובַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשַׂר עֶרְלָתוֹ (יב, ג)

"ובַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל..." – "ובַיּוֹם" ואפילו בשבת!

(גמרא שבת דף קלב.)

מעשה שהיה בעת שנפגשו שניים מגדולי ומאורי ישראל, הגאון האדיר רבי חיים מבריסק עם מרן אדמו"ר הגאון הקדוש רבנו גרשון חנוך העניך מראדזין, בעל "אורחות חיים" זצ"ל. כדרכם של גדולי ישראל, התפתחה ביניהם שיחה מעמיקה בדברי תורה, שעסקה והקיפה את מרחבי הש"ס.

במהלך שיחה זו סח מרן בעל "אורחות חיים" זי"ע, באוזני רעו הדגול הגאון מבריסק:

"גמרא אחת ישנה בש"ס – שאותה בלתי ניתן להבין על בוריה, אלמלא מתבוננים בה לאור "אספקלריה של חסידות"!

"לאיזו גמרא יתכוון מר"? תמה הגאון הבריסקאי, והטה אוזנו לדברי רבנו.

נענה רבנו הגאון "בעל התכלת":

"גמרא מפורשת במסכת שבת, שבה מוכיחה הגמרא את ההלכה הידועה כי "פיקוח נפש דוחה שבת". וכך נאמר שם¹²:

"מנין לפיקוח נפש, שדוחה את השבת? רבי אלעזר בו עזריה אומר:

"ומה מילה, שהיא אחת מאבריו של אדם – דוחה את השבת; קל

וחומר לפיקוח נפש, שדוחה את השבת!" [=ע"כ]

"ולכאורה – טען רבנו – הלוא אין התחלה ל"קל וחומר" זה! שכן ניחא אם מצב הדברים היה כך, שאלמלא נימול האדם בשבת הייתה נשקפת סכנת חיים לאיבר, ניתן אז להבין הדברים בפשיטות שכך מהלך אותו "קל וחומר": ומה אם מכוח דין "מילה דוחה שבת" נוכחים הננו כי סכנת "איבר אחד" דוחה את השבת – "פיקוח נפש" שהינו סכנה לכל הגוף, על אחת כמה וכמה שנדחית היא השבת מפניו!

"אך לאמתו של דבר, הרי לא נשקפת "סכנה" כלשהי לאבר המילה באם לא יימול! הכיצד ניתן אפוא לערוך על בסיס זאת "קל וחומר" ולהתיר בכך חילול שבת במקרה "פיקוח נפש"??

¹² שבת קלב, א.

"אלא מאי? בנקודה זו הננו נאלצים להסתייע בהבנת "התפקיד הרוחני" שממלא "ברית מילה" באיבר האדם, שכן "מבחינה רוחנית" צפויה 'סכנה' לאיבר המילה, בשעה שאין האדם נימול!

"הרי לכם – הפטיר מרן "אורחות חיים" באוזני הגאון – גמרא ערוכה, שאין להבין אותה "בדרך הפשט" גרידא, בלתי אם מסתייעים לשם כך ב"דרך החסידות" שהינה דרך אמת בהבנת התורה!

נהנה הגאון מבריסק מ"הברקה" זו של רבנו, ונענה לו בראשו בהפטירו: "ישר!"
(ספר "פרדס יוסף"; קובץ תורני "כתר תורה" – רדומסק)

*

**אָדָם פִּי-יְהִיָּה בְּעוֹר-בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת אוּ-סִפְחָת אוּ בְהָרֵת, וְהִיָּה
בְּעוֹר-בְּשָׂרוֹ לְנִגַּע צָרַעַת (יג, ב)**

לכאורה יש להתפלא:

בכל התורה משמש תואר "איש" במצוות עשה ובמצוות לא תעשה, ואילו כאן בפרשת נגעים משתמש הכתוב בתואר "אדם": "אדם" פִּי-יְהִיָּה בְּעוֹר-בְּשָׂרוֹ?!

יתר על כן:

ב"זוהר הקדוש"¹³ מבואר, כי ארבעה כינויים ישנם לאדם: "גִּבּוֹר", "אָנוּשׁ", "אִישׁ", ו"אָדָם" – כאשר החשוב שבהם הינו התואר "אדם", כמפורש במעשה בראשית "וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת-הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ"¹⁴. דבר זה מעצים את השאלה: מדוע נוקטת התורה בנגעי צרעת בתואר הנעלה "אדם...?"

מבאר רבנו "בית יעקב":

'נגע צרעת' הינו מגיע לאדם בעוון לשון הרע, כמאמר חכמינו ז"ל: "על שבעה דברים הנגעים באין, על עוון לשון הרע."¹⁵ חטאי הלשון קשורים בשורשם במידת "כעס" הגורמת תרעומת באדם כלפי חברו, עד שלעיתים תרעומת זו בלב אדם עלולה לגלוש אף לעבר מידות והנהגת השי"ת כביכול.

¹³ פרשת תזריע, דף מז ע"ב.

¹⁴ בראשית א, כז.

¹⁵ ערכין טז, ב.

"תרעומת" מעין זו – מבהיר רבנו "בית יעקב" – מצויה יותר בין אנשים 'חשובים' מאשר בקרב אנשים 'פשוטי עם'. שכן "פשוטי עם" מאורעות עולם ופגעיו חולפים לרוב "על פניהם" כביכול, מכיוון שאין דרכם להתבונן ולהתעמק בהתרחשויות ובמעשי יום-יום. אי לכך, פחות מצוי אצלם שתתעורר בליבם מידת 'כעס' ותרעומת בסגנון האמור, שכן כנגד מי יש להם לכעוס, והלוא כך מנהגו של עולם! והינם מפטירים כמו אשתקד וממשיכים בחיים.

לא כן הדבר בקרב "אנשים חשובים" ונעלים המוגדרים בכתוב בכינוי "אדם".

הללו מתוך שבעלי מחשבה ודעת הם, דרכם להתבונן בעין פקוחה על כל הנעשה. יודעים המה כי "אין מקרה בעולם", ומאחר שרודפי צדק ואמת הינם בטבעם, לא אחת מתגנבת לליבם "תרעומת" בנוסח "על שום הגיע הדבר כך וכך"?! או: "מדוע אצל פלוני ופלוני המצב טוב, בעוד שאצלי המצב ירוד?! וכיוצא בזה ממיני "קושיות" ותרעומות – שמקומן לא יכירון בלב איש המאמין ובוטח באלוקיו.

הלכך פותחת התורה בפרשת נגעים בכינוי "אדם" פי יהיה בעור-בשרו..", לאמור: מי שהינו בבחינה גבוהה ששמה 'אדם' עשוי ביותר להיכשל בעניינים כאלו שמביאים על אדם "נגע צרעת" – הס מלהזכיר. לזאת עליו למשול ברוחו לבל ייגרר לכעס וטרוניה ולכל הנמשך, ואז בשלום ובמישור ילך בדרכו.
[בית יעקב]

*

וְרָאָה הַכֹּהֵן, וְהִנֵּה כִסְתָה הַצָּרַעַת אֶת-כָּל-בְּשָׂרוֹ, וְטָהַר-אֶת-
הַנֶּגַע, כִּלּוֹ הַפֶּה לְבֶן, טָהוֹר הוּא. וּבַיּוֹם הָרִאשׁוֹן בּוֹ בֶּשֶׂר חַי,
יִטָּמָא.. (יג, יג-יד)

לכאורה הופעת "בשר חי" בנגע הצרעת, אמורה לבשר ראשית תהליך רפואתה של המכה. ואלו לבסוף נמצא שלא זו בלבד שאינה מבשרת כל סימן חיובי, אלא שהופעת בשר חי מהווה נסיגה לאחור – ואדם חוזר להיות טמא!?

מבאר רבנו הקדוש "בית יעקב":

ישנן מכות ופגמים שבנפש האדם, שדווקא הופעתן הגלויה שבלתי ניתנת להסתרה – גורמת לאדם טהרה! שכן בעת שחסרונו של אדם בולט וניכר לעין, מטבע הדברים ליבו נשבר בקרבו והינו רוחש כולו תפלה וזעקה אל השם

יתברך, כי ימהר לרפא נגעו ולטהר את נפשו. לכן אף שאדם נגרר לחטא חלילה, אבל כל זמן שהינו ער ומודע לכך ואינו מתכחש למצבו, אין מצבו אנוש כל כך ונשקפת לו תקווה להתרפאותו.

לא כך פני הדברים בשעה שהחוטא רואה עצמו באור חיובי ומתבונן במעלותיו, שגורמות לו לחשוב כי מצבו שפיר ואינו זקוק לתיקון – שאז אין ליבו משווע אודות "מצבו" כלל. במצב כזה הולך האדם ומתרחק מן הקדושה מבלי שירגיש בכך, וסכנתו רבה.

זהו שיאמר הכתוב: "וְרָאָה הַפֶּה, וְהִנֵּה כִסֵּתָה הַצָּרַעַת אֶת-פִּי-בֶּשֶׂרוֹ, וְטָהַר אֶת-הַנֶּגַע, כִּלּוֹ הַפֶּה לְבֶן, טָהוֹר הוּא!" היינו, היות שאדם מודע למגרעתו ואינו יכול לחפות על כך, הלכך הינו מתפלל תדיר לפני ריבון העולמים כי יעלה ארוכה למכתו וייטהר.

אולם 'וְבִיּוֹם הַרְאֹת בּוֹ בֶּשֶׂר חַי וְטָמֵא'! לפי שבשעה שניכרת הטבה במצבו, ממחר לעתים האדם להתברך בלבבו כי שלום יהיה לו, זאת בטרם נרפא הנגע מבפנים והשורש עודנו נגוע וחולה – לפיכך חוזר האדם להיות "טמא".

(בית יעקב)

*

וְהִצְרוּעַ אֲשֶׁר-בּוֹ הַנֶּגַע... וְטָמֵא | טָמֵא יִקְרָא (יג, מה)

"וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא". משמיע שהוא טמא, ויפרשו ממנו

(רש"י)

מדוע הוטלה משימה זו על שכמו של הצרוע, להזהיר את האנשים מפני טומאתו? וכי לא די בעצם הנגע שלקה בו, עד שצריך הוא עצמו להיות המכריז על טומאתו??

מסביר רבנו ה"בית יעקב":

אחת הסיבות שבעטיה מגיע נגע צרעת על האדם, הינה חטא של "צרות העין"¹⁶, היינו: צרות-העין ששוררת בלב אדם אחד כלפי חברו, על כך שהינו מוכשר או מוצלח ממנו, או על שנדמה לו שבגין טובתו של חברו יחסר לו דבר לעצמו. זוהי מגרעת בנפש, הגורמת לאדם "נגע צרעת" לא עלינו.

¹⁶ על פי: ערכין טז, א.

ומה תיקונו של חטא "צרות עין" זו?

תיקונו של חטא "צרות עין" אמורה לבוא מתוך נקיטה במידה הפוכה בתכלית: במידת "טוב עין" של אדם, כמשקל נגד למידת 'רע עין' שבו! והיא זו הנותנת, שהצרוע עצמו יהא מזהיר את בני האדם מלקרוב אליו בטומאתו.

שכן מה אכפת לו בעצם לצרוע, באם אדם כלשהו יקרב אליו והוא ייטמא? כלום מוטלת עליו החובה לדאוג לאחרים, שעה שמצבו שלו כנגוע קשה טפי? אכן באמת היא הנותנת שהתורה הטילה תפקיד זה על הצרוע, כדי שירגיל את עצמו לחשוב למען רווחת הזולת, אף כאשר לעצמו לא תצמח תועלת מכך. כלומר: הווי דואג למען הזולת לבלתי ייטמא על ידך, ובהנהגתך זו תורגל במידת "טוב עין" שהינה הפכה של "צרות עין" זו, שהביאה אותך עד הלום, ודבר זה יעמוד לזכותך לצורך תיקונך והשלמתך.

תבוא אפוא מידת נדיבות ו"טובת עין" זו, ותעקור מן נפש הצרוע מידה מגונה של "צרות עין" האחראית כאמור לנגע הצרעת – או אז יבוא האדם על תיקונו המלא "וְהָיָה נִרְפָּא נֶגַע־הַצֶּרַעַת מִן־הַצֶּרוּעַ"¹⁷!...

(בית יעקב)

%%%%%%%%%

שבת שלום ומבורך!

©

כל הזכויות שמורות

להוצאת "תפארת ראדזין"

¹⁷ ויקרא יד, ג.